

Analýza

Podpriemerný záujem a regionálne rozdiely. Kto pracuje v našom zdravotníctve?

Štvrtina lekárov má 60 a viac rokov. Zisťovali sme tiež, na ktoré pozície sa aktuálne hlási najviac uchádzačov

V slovenskom zdravotníctve pracuje približne 120 000 ľudí, vyplýva to z najnovších dát Národného centra zdravotníckych informácií. To evidovalo na konci roka 2022 v našom zdravotníctve 118 363 fyzických osôb, konkrétne 25 734 mužov a 92 629 žien pracujúcich u poskytovateľov zdravotnej starostlivosti alebo v iných organizáciách zdravotníctva. Približne tri štvrtiny z nich (74,2 %) sú zdravotníkmi. Najväčšie zastúpenie majú sestry (35,2 %) a lekári (23 %).

Nasledujú sanitári (6 %), praktické sestry – asistenti (5,8 %), farmaceuti (5,3 %), zubní lekári (3,4 %), fyzioterapeuti (2,5 %), zdravotnícki záchranári (2,5 %), pôrodné asistentky (2 %). Zastúpenie menej ako 2 % majú v zdravotníctve rádiologickí technici, dentálni hygienici, nutriční terapeuti, maséri, zubní asistenti, zubní technici, ortopedickí technici, optici, optometri či verejní zdravotníci. Podiel zdravotníckych pracovníkov v zdravotníctve od roku 2014 klesol zo 75,7 % na 74,2 %.

V zdravotníctve medziročne pribudlo 1 026 zdravotníckych pracovníkov a 45 štátnych zamestnancov. Najmä v súvislosti so zmenami vlastníkov nemocníc a polikliník v posledných rokoch postupne klesá počet zdravotníkov v zariadeniach, ktoré zriaďujú vyššie územné celky. Naopak, rastie počet zdravotníkov pracujúcich v zriaďovateľskej a zakladateľskej pôsobnosti ministerstva zdravotníctva, iných rezortov, a najmä u iných súkromných zriaďovateľov. Spomedzi všetkých pracovníkov v zdravotníctve pracovala v roku 2022 približne polovica v pôsobnosti iných súkromných zriaďovateľov, viac ako tretina v zriaďovateľskej a zakladateľskej pôsobnosti ministerstva zdravotníctva, viac ako 6 % pod krídlami VÚC a takmer 3 % pod inými rezortmi.

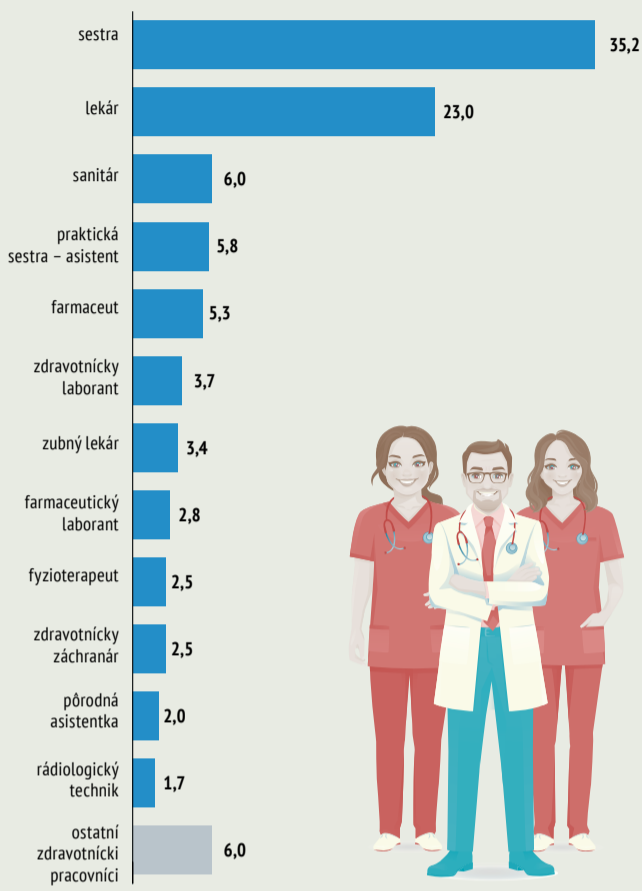
Lekári pribúdajú

Od sledovaného roku 2009 pretrváva trend rastúceho počtu lekárov. Odvtedy pribudlo 2436 lekárov, čo je nárast o približne 14 %. V roku 2022 pracovalo v slovenskom zdravotníctve 20 234 lekárov, čiže približne 373 lekárov na 100 000 obyvateľov. Počet zubných lekárov rástol o cca jedno percento miernejším tempom ako počet lekárov. Ku koncu roka 2022 ordinovalo na Slovensku 2 972 zubných lekárov, čiže približne 55 zubných lekárov na 100 000 obyvateľov SR.

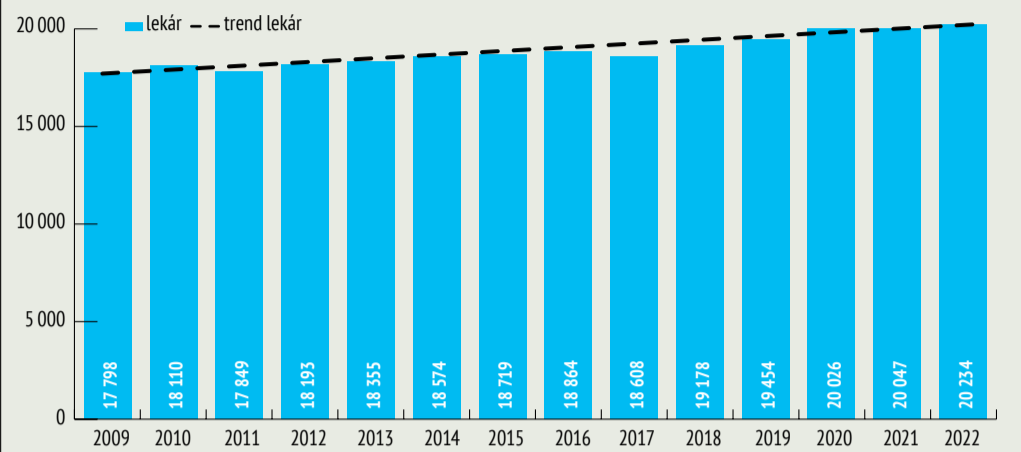
Opačný trend je v prípade zdravotných sestier, ich počet od roku 2009 mierne klesá. V roku 2022 sa o pacientov staralo 30 910 sestier, čiže približne 569 sestier na 100 000 obyvateľov. Medziročne je to o 280 sestier menej a v porovnaní s rokom 2009 je to o 1798 sestier menej. Od roku 2009 ale došlo takmer k pätnásobnému nárastu počtu praktických sestier – asistentov, v systéme ich je viac ako päťtisíc.

A ako sme na tom v porovnaní s najvyspelejšími krajinami?

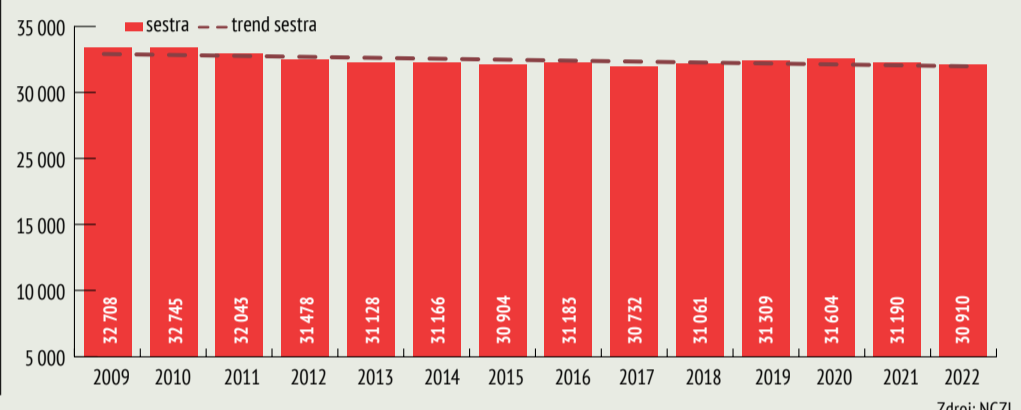
Štruktúra zdravotníckych pracovníkov podľa povolania za rok 2022 (v %)

Počet lekárov za obdobie rokov 2009 – 2022

Počet sestier za obdobie rokov 2009 – 2022

Zdroj: NCZI

Podľa štúdie Health at a Glance 2023 vytvorenej Organizáciou pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) je na Slovensku 3,7 lekára na 1 000 obyvateľov, čo sedí aj s najnovšími dátami NCZI. V počte lekárov patrime k priemeru v rámci porovnania krajín OECD. Najviac, viac ako päť lekárov na 1 000 obyvateľov, je v Nórsku a Rakúsku. Viac lekárov ako na Slovensku je v Česku (4,3 lekára na 1 000 obyvateľov), ale menej ich je napríklad vo Veľkej Británii (3,2) či v USA (2,7).

V počte sestier je Slovensko výrazne pod priemerom OECD

V roku 2023 bolo na portáli zverejnených 10 241 pracovných ponúk z oblasti zdravotníctva.

Profesia.sk

(9,2 sestry na 1 000 obyvateľov). U nás máme 5,7 sestry na 1 000 obyvateľov. Okrem toho, iba na Slovensku, v Lotyšsku a vo Švédsku počas dekády počet sestier klesol. Najviac sestier, viac ako osemnásť na 1 000 obyvateľov, pôsobí vo Fínsku (18,9), Švajčiarsku (18,4) a Nórsku (18,3). Na Slovensku tvoria ženy v zdravotníctve a sociálnej práci až 83 % pracovnej sily. V tejto štatistike sme na štvrtej priečke, najviac žien podľa OECD pracuje v estónskom systéme (88 %).

Veková štruktúra a vzdelanie

Z hľadiska vekovej štruktúry má približne štvrtina lekárov na Slovensku vek 60 a viac rokov, druhá najviac zastúpená je veková skupina 30 až 39 rokov (23 %). To sú nepriaznivé čísla, keďže slovenská populácia cel-

kovo starne a dopyt po zdravotnej starostlivosti sa zvyšuje. Výchova atestovaného lekára pritom trvá minimálne 11 rokov. „V ambulatnom segmente bude v krátkom horizonte 5 až 10 rokov chýbať 20 až 25 % lekárov, ktorí majú dnes 60 a viac rokov. Už teraz vidíme tento problém ako najviac vypuklý u pediaterov,“ uviedla Slovenská lekárska komora (SLK) pre Zdravotnícke noviny.

Zubní lekári majú najväčšie zastúpenie vo vekovej skupine 30 až 39 rokov (28 %), nasleduje veková skupina 60 a viac rokov (28 %). Najviac sestier je vo vekovej skupine 45 až 49 rokov (22,8 %) a 50 až 54 rokov (16,4 %). Z pohľadu vzdelania je trendom, že sestry dosahujú vyššie stupne vzdelania. Od roku 2009 narástol podiel sestier s vysokoškolským vzdelaním zo 7,6 % na 20,3 % a sestier s bakalárskym vzdelaním z 9,6 % na 18,5 %. Povolaniu lekára sa v SR venujú viac ženy (59,5 %) ako muži (40,5 %). Z 30 910 pracovníkov vykonávajúcich povolanie sestry je drvivá väčšina žien (97,8 %) a iba 693 mužov (2,2 %).

Rozmiestnenie zdravotníkov

Pri téme rozmiestnenia takmer 88 000 zdravotníkov a viac ako 20 200 lekárov po Slovensku sa zvyknú spomínať nerovnosti medzi regiónmi. V štyroch západoslovenských krajoch pracuje 41 164 zdravotníkov, čo je asi 1,62 % voči celkovému počtu obyvateľov. V dvoch stredoslovenských krajoch pôsobí 20 426 zdravotníkov (1,55 %) a v dvoch východoslovenských krajoch 26 243 zdravotníkov (1,65 %).

Podiel počtu zdravotníkov k celkovému počtu obyvateľov kraja je najnižší v Trnavskom, Trenčianskom a Nitrianskom kraji (okolo 1,2 %), najvyšší je v Bratislavskom (2,7 %), Košickom (1,9 %) a Žilinskom

kraji (1,7 %). A ako je to pri pohľade na rozmiestnenie lekárov? Zastúpenie lekárov k celkovému počtu obyvateľov kraja je tiež najnižšie v Trnavskom, Trenčianskom a Nitrianskom kraji (okolo 0,28 %), najvyššie je v Bratislavskom (0,67 %), Košickom (0,41 %) a Žilinskom kraji (0,38 %). Najviac lekárov voči počtu obyvateľov je na západe (0,39 %). Zaujímavé je, že najmenej lekárov je v hornatých stredoslovenských krajoch (0,35 %), pričom Banskobystrický kraj je rozlohou najväčší a Žilinský kraj je tretí najväčší.

„Je to logické, že v regiónoch, kde je vyššia koncentrácia veľkých a koncových nemocníc, musí byť štatisticky aj viac zdravotníckych pracovníkov. V Bratislavskom kraji je najvyššia koncentrácia: Univerzitná nemocnica Bratislava so štyrmi veľkými nemocnicami (Ružinov, Kramáre, Antolská, Mickiewiczova), špecializované ústavy, všeobecná nemocnica Bory, nemocnica Malacky a mnoho iných menších poskytovateľov. Obdobná situácia je v Košickom kraji,“ reagovala na analýzu Slovenská lekárska komora.

Podľa komory je dôležitejšia štatistika, koľko pacientov z iných regiónov v jednotlivých krajoch či zariadeniach ošetrí. Niektorí poskytovatelia na území Bratislavy majú totiž aj viac ako polovicu pacientov z iných regiónov. Najviac lekárov podľa SLK chýba v regiónoch s nižšou koncentráciou veľkých nemocníc, a to najmä lekári špecializáciou.

„V rámci regiónov je potrebné sledovať aj rozmiestnenie ambulatných lekárov podľa okresov, pretože niektoré kraje majú súhrnný počet ambulatných lekárov takmer naplnený (minimálna sieť), len sú veľké rozdiely medzi okresmi v rámci kraja,“

upozorňuje SLK, ktorá preto dlhodobo presadzuje vytvorenie optimálnej siete ambulancií, na rozdiel od existujúcej minimálnej siete. „Minimálnu sieť väčšinou poisťovne dokážu naplniť, ale prax ukazuje, že je to na úkor dlhých čakacích dôb na vyšetrenie.“

Mestami s nadpriemerným zastúpením zdravotníkov voči počtu obyvateľov sú okrem Bratislavy napríklad Piešťany (6,7 %) alebo Bardejov (4 %), zrejme najmä vďaka kúpeľom a rehabilitačným centrom.

Podpriemerný záujem byť zdravotníkom

Pozreli sme sa aj na vývoj na trhu práce v oblasti zdravotníctva. „V roku 2023 bolo na portáli Profesia.sk zverejnených 10 241 pracovných ponúk z tejto oblasti,“ informovala PR manažérka Ľubica Melcerová. Zdravotnícke zariadenia hľadali cez portál viac ako 3000 sestier. Na pozíciu lekár bolo zverejnených vyše 2500 inzerátov a na post zdravotníckeho asistenta takmer 1200 ponúk. Najväčší dopyt po nových pracovníkoch v sektore zdravotníctva bol v Bratislavskom (4494 ponúk), Trnavskom (1139 ponúk) a Košickom kraji (857 ponúk). Najmenej nových kolegov hľadali v Trenčianskom kraji (482).

K 8. januáru bolo na Profesia.sk zverejnených 672 aktuálnych pracovných ponúk v zdravotníctve, z toho 152 pre lekárov a 176 pre sestry. O prácu v zdravotníctve je však podpriemerný záujem v porovnaní s inými odvetvami. „Priemerný počet reakcií na jednu ponuku z tejto oblasti bol v roku 2023 iba osem, pričom priemerný počet reakcií na akúkoľvek ponuku bol dvojnásobný. Jednoznačne najmenší záujem bol o prácu lekára, na jednu ponuku prišli v priemere len necelé dve reakcie, presne 1,6,“ uviedla Melcerová.

Samozrejme, počet záujemcov o prácu lekára je výrazne nižší aj pre potrebu splnenia špecifických kvalifikačných kritérií. Avšak, napríklad na jednu pracovnú ponuku byť zubným lekárom reagovalo v priemere päť záujemcov, teda niekoľkonásobne viac ako pri lekárovi. Najviac záujemcov sa v zdravotníctve hlásilo na pozície nutričného asistenta (v priemere 42 ľudí), očného optika a zubného asistenta (obe cca 20 záujemcov). Na inzeráty, v ktorých zamestnávateľia hľadali sestru, reagovalo v priemere deväť uchádzačov.

Podľa dát portálu Platy.sk zarábajú najviac spomedzi zdravotníkov podľa očakávania lekári (v priemere 2695 eur mesačne v hrubom). Nasledujú zubní lekári (2420 eur). Vrchná sestra má mesačný plat v priemere na úrovni 1751 eur brutto, hlavná sestra 1434 eur a sestra 1289 eur, vyplýva z dát portálu.

Slovenská lekárska komora pre Zdravotnícke noviny upozornila, že údaje z týchto portálov môžu byť skreslené. Lekári si podľa komory zväčša hľadajú prácu priamo cez poskytovateľov či cez personálne agentúry. SLK tiež poukazuje na problém, že pri porovnávaní priemerých plátov by sa mala u lekárov uvádzať mzda len za štandardný pracovný fond cca 160 hodín mesačne.

„Lekár odpracuje podstatne viac, pretože má aj ambulatné/pohotovostné služby a pomerne často sa stáva, že lekár v nich odpracuje mesačne viac ako 100 hodín. Údaje o priemerných platoch lekárov obsahujú nielen základnú mesačnú mzdu, ale tiež mzdu za nadčasy.“ SLK dodala, že sa treba venovať aj nedostatku zdravotníckych sestier, ktorý je v niektorých nemocniciach výraznejší ako nedostatok lekárov.

Rastislav Boris